

Nr 115.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående beredande av ersättning för skada i vissa fall åt å statens järnvägars ångfärjor tjänstgörande järnvägs-, post- och tullpersonal; given Stockholms slott den 10 april 1915.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att, där befattningshavare vid statens järnvägar, postverket eller tullverket under tjänstgöring å någon statens järnvägars ångfärja ljugit döden eller lidit kroppsskada till följd av anordningar eller förhållanden, som stå i samband med nu pågående krig mellan främmande makter, till den skadade eller, i händelse av skada med dödlig utgång, till den dödades änka och minderåriga barn må efter Kungl. Maj:ts beprövande av respektive trafik-, post- eller tullmedel utgivas skadestånd i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som för befattningshavare vid statens järnvägar tillämpas, då skadestånd skall utgå enligt lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

G U S T A F.

Oscar von Sydow.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 10
april 1915.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anförde chefen för civildepartementet, statsrådet von Sydow:

I skrivelse den 30 januari 1915 har järnvägsstyrelsen gjort framställning om vidtagande av åtgärder i syfte, att styrelsen måtte erhålla befogenhet att efter vissa grunder av trafikmedel utgiva ersättning för skada, som till följd av nu rådande krigstillstånd mellan främmande makter kan drabba å statens järnvägars ångfärjor tjänstgörande järnvägspersonal.

Till en början vill jag erinra om nu gällande bestämmelser, som reglera statens järnvägspersonals rätt till skadestånd vid olycksfall i arbetet. I 3 § i lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift är stadgat, att, där i följd av järnvägs drift någon, som är anställd i järnvägens tjänst eller arbete, under

förrättande därav bliver dödad eller skadad, järnvägens innehavare — oavsett huruvida någon av järnvägens förvaltning eller betjäning vållat skadan eller ej — är skyldig att gälda skadestånd, där icke vederbörande genom överträdelse av gällande föreskrifter eller annan grov vårdslöshet själv ådragit sig skadan. Med upphävande av detta stadgande, såvitt angår arbetare och arbetsförman, som anstälts i järnvägs tjänst eller arbete efter den 1 januari 1903, har genom lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete i hithörande avseende stadgats, att, där arbetare eller arbetsförman varder skadad till följd av sådant olycksfall i arbete, som härflyter från utövningen av statens verksamhet med järnvägstrafik, staten såsom arbetsgivare, med undantag för vissa fall, är pliktig att utgiva ersättning enligt de i lagen närmare angivna grunder. Den högsta ersättning, som enligt denna lag kan utgå, är, om olycksfall medfört förlust av arbetsförmåga, en årlig livränta av 300 kronor. Om olycksfallet medfört döden, utgår årlig livränta till änkan av 120 kronor och till varje minderårigt barn av 60 kronor. Några särskilda bestämmelser i fråga om ersättning för skada till följd av olycksfall, som föranledes av statens järnvägars ångfärjetrafik, finnas däremot icke.

I omförmälda skrivelse har järnvägsstyrelsen meddelat, att personal å de statens järnvägar tillhöriga ångfärjor, med vilka trafiken mellan Trälleborg och Sassnitz uppehålls, hos vederbörande distriktsbefäl gjort framställning om anordnande av krigsriskförsäkring för denna personals räkning efter de grunder, som kunde anses skäligen, ävensom att distriktsförvaltningen vid statens järnvägars tredje distrikt med anledning därav hemställt, att järnvägsstyrelsen ville under någon form tillförsäkra ångfärjepersonalen av alla grader en skälig ersättning vid möjligen inträffande olycksfall, ej blott på grund av minexplosion utan även på grund av annan olycka, orsakad av den pågående krigföringen, exempelvis kollision med krigsfartyg, som nattetid går med släckta lanternor.

För egen del har järnvägsstyrelsen anfört följande.

Saknaden av den trygghet, som bestämmelser rörande ersättning för skada i olycksfall, föranlett av statens ångfärjetrafik, skulle medföra för den å ångfärjorna tjänstgörande personalen, gör sig särskilt kännbar under nu rådande krigstillstånd, då risk för personalen att skadas till liv eller lem till följd av förhållanden, som sammanhånga med krigföringen, kan vara för handen. Det synes styrelsen fördenskull vara av behovet påkallat, att bestämmelser komma till stånd, varigenom ifrågavarande personal eller dess efterlevande tillerkännes rätt till skadestånd på grund av olycksfall av omförmäld beskaffenhet under

Järnvägs-
styrelsens
framställning.

tjänstgöring ombord å ångfärjorna. En dylik anordning finner styrelsen av flera skäl vara att föredraga framför den av personalen ifrågasatta eller att personalen skulle försäkras mot krigsrisk. Saken kan enligt styrelsens mening lämpligen ordnas så, att i sådana fall, då tjänsteman å statens järnvägars ångfärja under tjänstgöring därstädes lidit kroppsskada eller ljustit döden till följd av anordningar eller förhållanden, som stå i samband med pågående krig, den skadade eller, i händelse av skada med dödlig utgång, den dödades efterlevande tillerkänns skadestånd efter enahanda grunder, som skulle gälla, därest skadan inträffat i följd av järnvägs drift under sådana omständigheter, att ovannämnda lag av den 12 mars 1886 vore tillämplig.

I denna lag finnas visserligen icke grunder angivna för bestämmande av skadeståndets storlek, men vad särskilt angår skadestånd till änka och barn har järnvägsstyrelsen, som numera enligt gällande instruktion äger befogenhet att besluta i förevarande fall, uppställt vissa regler i nyssnämnda avseende, vilka utformats med ledning av domstolarnas beslut i skadeståndsmål. Även i fråga om skadestånd vid invaliditet har en viss praxis för utmätande av skadeståndet utbildat sig.

Styrelsen har icke ansett sig böra ifrågasätta tillämpning i förevarande fall av de i 1901 års lag angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete angivna grunder, enär ersättningsbeloppen enligt denna lag synts styrelsen otillräckliga samt lagen därjämte endast avser arbetare och med dem likställda befattningshavare. Att likformighet i fråga om grunderna för skadeståndets bestämmande bör gälla för all ångfärjepersonal, har styrelsen funnit uppenbart.

På grund av vad sålunda anförts har järnvägsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder i syfte, att styrelsen må erhålla befogenhet att i sådana fall, då tjänstehavare vid statens järnvägar under tjänstgöring å ångfärja lidit kroppsskada eller ljustit döden till följd av anordningar eller förhållanden, som stå i samband med nu pågående krig, till den skadade eller, i händelse av skada med dödlig utgång, till den dödades änka och barn av trafikmedel utgiva skadestånd efter enahanda grunder, som skulle gälla, därest skadan inträffat i följd av järnvägs drift under sådana omständigheter, att lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift vore tillämplig.

I anslutning till denna framställning har järnvägsstyrelsen tillika överlämnat en promemoria angående vid statens järnvägar tillämpade grunder för beräkning av skadestånd enligt nämnda lag den 12 mars 1886, vilken promemoria är av följande lydelse:

»Maximum av det till *änka och barn* för år utgående skadestånd bör i regel sammanlagt begränsas till ett belopp, som tillika med pensionen från änke- och pupillkassan samt skälig ränta å den avkastningsbara behållningen i boet, i den mån räntan överstiger femtio (50) kronor för någon stjärblusdelägare, uppgår till sextiosju (67) procent av mannens avlöning vid dödstillfället.

Ensam änka.

Ensam änka erhåller i skadestånd så stort belopp årligen, att detsamma jämte den henne tillkommande pensionen från änke- och pupillkassan samt ränta, överstigande 50 kronor, uppgår till fyrtio (40) procent av mannens avlöning, med iakttagande därav att ränta, som överstiger 50 kronor, medräknas endast om den uppgår till minst 10 kronor.

Änka med barn.

1) Änka samt högst tre barn.

Skadeståndet utgår till änkan med så stort belopp, att detsamma jämte den till änkan, om hon vore ensam, utgående pensionen från änke- och pupillkassan samt ränta, beräknad på förenämnda sätt, uppgår till fyrtio (40) procent av mannens avlöning.

Varje barn erhåller ett belopp, som jämte ränta, överstigande 50 kronor med ovan angivna beräkningsgrund, men utan hänsyn till pensionen uppgår för år till nio (9) procent av mannens avlöning.

2) Änka med flera än tre barn.

Skadeståndet utgår till änkan på sätt under 1) nämnts.

Varje barn erhåller så stort belopp, att hela det till fördelning mellan barnen utgående beloppet jämte ränta, som för varje barn överstiger 50 kronor, uppgår till tjugusju (27) procent av mannens avlöning.

Vid beräkning av storleken av den avlidnes avlöning bör ersättning för bostad och bränsle eller förmånen av bostad in natura alltid upptagas till tjugi (20) procent av arvudet.»

Då personal, tillhörande postverket, plägar hava tjänstgöring ombord å de ångfärjor, som förmedla trafiken mellan Trälleborg och Sassnitz, samt jämväl tullpersonal under tider, då persontrafiken är livlig, medföljer samma ångfärjor för verkställande av tullvisitation ombord, hava utlåtanden i ärendet infordrats från generaltullstyrelsen och generalpoststyrelsen.

Generaltullstyrelsen har i sitt utlåtande, avgivet den 8 februari 1915, anfört följande:

Generaltull-
styrelsen.

Sex vid tullkammaren i Trälleborg anställda tjänstemän av högre grad, vilka det turvis åligger att för avvisitering av resandes effekter medfölja ångfärjorna, hava hos generaltullstyrelsen anhållit, att de måtte bliva olycksfallsförsäkrade på tullverkets bekostnad. Ehuru väl styrelsen till fullo inser den risk, för vilken de tulltjänstemän äro utsatta, som under nu rådande krigsförhållanden måste utföra tjänstgöringen under ångfärjornas fart mellan Sverige och Tyskland, har styrelsen dock funnit ifrågakarande anhållan icke föranleda någon styrelsens åtgärd. Lämpligaste sättet för vinnande av det mål, som med sagda anhållan avsetts, synes styrelsen vara, att, därest någon av den å ångfärjorna tjänstgörande tullpersonalen skulle under vistelsen ombord drabbas av skada, föranledd av krigföringen, styrelsen, i likhet med vad förut skett i anledning av inträffade svårare olycksfall, till Kungl. Maj:t inkommer med den framställning om beviljande av skadeersättning, vartill omständigheterna i det föreliggande fallet kunna giva anledning.

Generalpost-
styrelsen.

Generalpoststyrelsen har i utlåtande av den 19 februari 1915 anført följande:

Det synes rättvist, att postverkets å ångfärjorna tjänstgörande personal i fråga om rätt till skadestånd vid olycksfall, härflytande av krigstillståndet, är likställd med statens järnvägars å färjorna tjänstgörande personal. De grunder, som, enligt järnvägsstyrelsens förslag, skulle vinna tillämpning vid olycksfall av dylik orsak, vilka träffade den å färjorna tjänstgörande järnvägspersonalen, synas styrelsen desto lämpligare kunna komma till användning, då den å färjorna tjänstgörande postpersonalen drabbades av liknande olycksfall, som det skadestånd, vilket efter dessa grunder skulle utgå, rättar sig efter den skadades avlöning.

Generalpoststyrelsen har fördenskuil hemställt, att, därest Kungl. Maj:t finner skäl bifalla järnvägsstyrelsens förvarande framställning, Kungl. Maj:t jämväl måtte vidtaga åtgärder i syfte att generalpoststyrelsen må erhålla befogenhet att i sådana fall, då funktionär vid postverket under tjänstgöring å ångfärja lidit kroppsskada eller ljutit döden till följd av anordningar eller förhållanden, som stå i samband med nu pågående krig, till den skadade eller, i händelse av skada med dödlig utgång, till den dödades änka och barn av postmedel utgiva skadestånd efter enahanda grunder, som de av järnvägsstyrelsen i fråga om tjänstehavare vid statens järnvägar föreslagna.

Departements-
chefen.

Såsom jag ovan antytt, finnas inga särskilda bestämmelser i fråga om ersättning för skada till följd av olycksfall, som står i samband med uppehållandet av statens järnvägars ångfärjetrafik utan att vara förorsakat av den rullande materielens förflyttning å spår eller dylikt. Att den å ångfärjorna tjänstgörande järnvägs-, post- och tullpersonalen under nu rådande krigstillstånd skall känna ett starkt behov av den trygghet, dylika bestämmelser skulle innebära, är emellertid lätt att inse. Mig synes det också billigt och rättvist, att personalens önskemål i förevarande hänseende tillmötesgås. Med nu ifrågasatta bestämmelser skulle alltså avses att tillförsäkra nämnda, å ångfärjorna tjänstgörande personal en skälig ersättning vid olycksfall, vartill orsaken är att söka i anordningar eller förhållanden, som på ett eller annat sätt äro föranledda av det pågående kriget. Ersättning skulle följaktligen beredas exempelvis ej blott vid olycksfall på grund av minexplosion, beskjutning eller torpedering, utan även då olycksfallet uppkommit vid kollision med fartyg, som nattetid gått med släckta lanternor, eller vid grundstötning, som inträffat till följd av att fyrar hållits släckta.

Vidkommande sättet för beredande av denna förmån åt personalen å ångfärjorna, delar jag myndigheternas uppfattning, att formen av försäkring ej bör väljas. Att emellertid, såsom järnvägsstyrelsen och generalpoststyrelsen ifrågasatt, tilldela vederbörande ämbetsverk be-

fogenhet att bestämma ersättningsbeloppen, synes mig icke lämpligen böra ifrågakomma, detta särskilt med hänsyn till önskvärdheten av, att ifrågavarande ersättningsbelopp bliva likformigt tillmätta för befattningshavarna inom de olika verken, utan torde prövningen böra ankomma på Kungl. Maj:t i varje särskilt fall.

I fråga om fixerandet av de eventuella ersättningsbeloppen synes mig vidare uppenbart, att man för detta ändamål icke bör begagna sig av de i 1901 års lag angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete givna normer. Däri stadgade ersättningsbelopp måste nämligen i här avsedda fall anses alltför knappt tillmätta. I 1886 års lag angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift finnas ej några normer angivna för bestämmande av vederbörande ersättningsbelopp, men de av statens järnvägar följda, här ovan återgivna grunderna för beräkning av skadeersättning i de fall, då sistnämnda lag skall tillämpas, synas vara ägnade att följas vid bestämmande av ersättningsbelopp, som här äro i fråga. Dock kunna förhållandena vara sådana, att man bör i här förekommande fall beräkna beloppen något rikligare, än enligt nyssnämnda grunder plägar ske.

Sålunda utgående ersättning torde allt efter det verk, vederbörande befattningshavare tillhör, böra gäldas av trafik-, post- eller tullmedel.

Med stöd av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, där befattningshavare vid statens järnvägar, postverket eller tullverket under tjänstgöring å någon statens järnvägars ångfärja ljutit döden eller lidit kroppsskada till följd av anordningar eller förhållanden, som stå i samband med nu pågående krig mellan främmande makter, till den skadade eller, i händelse av skada med dödlig utgång, till den dödades änka och minderåriga barn må efter Kungl. Maj:ts beprövande av respektive trafik-, post- eller tullmedel utgivas skadestånd i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som för befattningshavare vid statens järnvägar tillämpas, då skadestånd skall utgå enligt lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift.

Kungl. Maj:ts Nåd. Proposition Nr 115.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Carl Stålhammar.
